

**Погляди митрополита Анатолія
(Дублянського)
щодо майбутнього
Помісної Української Православної Церкви**

диякон Владислав Фульмес

Волинський Благовісник №4 (2016)

У цій статті на основі історичних джерел охарактеризовано погляди митрополита Анатолія (Дублянського) про створення Помісної Української Православної Церкви в Україні.

Ключові слова: незалежність, Помісна Українська Православна Церква, митрополит Анатолій (Дублянський).

Друга світова війна залишила за межами батьківщини незліченну кількість українців. Багато з них, переживши в передвоєнні роки страхіття сталінського терору, не мали бажання назад повертатися в нове рабство. Тих, хто уник примусової репатріації, військова влада західних союзників розмістила в таборах переміщених осіб. Тут вони мали дах над головою, харчування, школи, медичне обслуговування та все необхідне для життя.

З наближенням фронту на захід виїхав і єпископат УАПЦ. Це рішення може здаватися контрверсійним: чи не мали б духовні керівники залишитися із своєю паствою, розділяючи з нею те, що несло майбутнє? Безсумнівно, ієрархи УАПЦ покидали Україну з важким серцем і неминучими докорами сумління. Але евакуюватися вони мусили, тому що німці не залишали вибору. Крім того, було зрозуміло, що після повернення більшовицької влади всіх єпископів відродженої Церкви чекала б явна смерть, а тим самим і смерть Церкви¹.

Осідком Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції залишалася Західна Європа. Православні українці, довгі роки позбавлені духовної опіки, взялися за розбудову церковно-релігійного життя: у кожному таборі переміщених осіб відкривалися табірні церкви, передруковувалася богослужбова література, організовувалися церковні хори. Ієрархія УАПЦ організовувала церковне життя в нових умовах. Керував Церквою Собор Єпископів, очолений митрополитом Полікарпом (Сікорським), та Священний Синод, що складався з представників єпископату, духовенства і мирян. Часто відбувалися урочисті архіпастирські візитації².

У 1944 році серед численних емігрантів виїжджає на захід Анатолій Захарович Дублянський – майбутній митрополит Паризький і Західноєвропейський УАПЦ. Автобіографія «Шляхи мого життя»³,

¹ Воронин О. Історичний шлях УАПЦ. – США, 1992. – С. 102

² Там само. – С. 118-119.

³ Шляхи мого життя. – ВКМ. – Інв.№ДМ-33727.

надіслана Анатолієм Дублянським на адресу директора Волинського краєзнавчого музею А. Силюка, детально розповідає про початки нового життя за кордоном. Еміграція не змусила його відмовитися від рідної землі, а навпаки, відстань та туга за Україною лише посилювала любов до батьківщини та рідної Церкви.

Будучи сповненим релігійною свідомістю, що виросла з його любові до Церкви, любові, прищепленої йому ще в дитячі роки глибоко релігійними батьками, Анатолій Захарович став активним учасником православно-церковного життя, що організувалося після закінчення війни у всіх громадах-таборах українців-емігрантів у Німеччині: він займав посаду секретаря Парафіяльної Ради Свято-Покровського храму м. Регенсбурга, у м. Амберзі виконував обов'язки дяка, тут же завідував бібліотекою, був активним членом Українського комітету, писав статті в різні часописи й захищав Православну Церкву під час ворожих звинувачень⁴.

Як бачимо, Анатолій Дублянський зарекомендував себе невтомним працівником Православної Церкви. Через таку віддану працю на користь Церкви Христової владика Никанор (Абрамович), розповідаючи про стан УАПЦ у своїх листах до Анатолія Захаровича, всіляко переконував його віддати себе на служіння Богові й Україні⁵, на служіння

«... Українській Автокефальній Православній Церкві... тій Церкві, що на рідних землях заборонена й переслідувана, а діє лише у вільному світі й тут, у вільному світі, репрезентує цю поневолену й заборонену в Україні Церкву»⁶.

Після належної підготовки, 8 грудня 1951 року Анатолій Захарович приймає священничий сан: митрополит Никанор (Абрамович) у церкві табору переселенців Функказерне в Мюнхені висвятив його на диякона, а наступного дня – 9 грудня – на священника. Першу свою літургію отець Анатолій відслужив 13 грудня 1951 року в день пам'яті святого апостола Андрія Первозванного – основоположника

⁴ Фумлес В. Митрополит Анатолій (Дублянський) – видатний ієрарх УАПЦ // Волинський музей, історія і сучасність. Науковий збірник. – Луцьк, 2014. – С. 262.

⁵ Лист архієпископа Никанора до Анатолія Дублянського. – ВКМ. – Інв. №КДФ-15732; Інв. №КДФ-17151.

⁶ Слово після вручення жезла // Рідна Церква. – 1981. – Ч.127-128. – С.10.

Православної Церкви Русі-України. Так розпочалося священниче служіння отця Анатолія Дублянського.

Стараннями отця Анатолія був заснований і друкований орган УАПЦ – український православний церковно-релігійний журнал «Рідна Церква», редактором якого протягом 36 років був сам отець Анатолій. Спочатку журнал виходив як двомісячник, а в 1958-1988 рр. як кварталник. Основну увагу журнал приділяв церковній тематиці, у ньому друкувалися статті про Православну Церкву, її стан у минулому та на той час, віддзеркалювалося життя УАПЦ в інформаційних дописах, висвітлювалися постанови соборів. Чимало власних статей церковно-релігійного й історичного характеру залишив отець Анатолій у цьому журналі⁷. Крім цього, отець Анатолій видав дві цінні наукові праці: «Українські святі» та «Тернистим шляхом. Життя митрополита Никанора Абрамовича»⁸.

Після втрати своєї найбільшої помічниці і порадниці дружини Євгенії отець Анатолій 24 травня 1981 року прийняв чернецтво, а вже 31 травня 1981 року в храмі-пам'ятнику святого Андрія Первозванного у Савт Бавнд-Бруці (США) відбулася його архієрейська висвята на єпископа Лондонського і Західноєвропейського⁹.

У 1983 році на Соборі УАПЦ в Лондоні він був піднесений до сану архієпископа Паризького і Західноєвропейського з місцем перебування в місті Новий Ульм. На Соборі УАПЦ в місті Генк у Бельгії в 1994 році піднесений до сану митрополита УАПЦ Паризького і Західноєвропейського. 12 березня 1995 року після Акту євхаристійного єднання Української Православної Церкви в США і діаспорі із Вселенським Константинопольським Патріархом Варфоломієм I митрополиту Анатолію було надано титул митрополита Созопольського.

Проживаючи за кордоном і пов'язавши своє життя з Українською Автокефальною Православною Церквою, владика Анатолій всіляко намагався утверджувати її авторитет, відстоював у багатоконфесій-

⁷ Глинін А. Чіткість проповідування // Українські вісті. – 27 грудня 1992, №50 (3028). – С. 5.

⁸ Силіук О. Видавнича діяльність та основні публікації Анатолія Дублянського на еміграції. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Розвиток краєзнавства і краєзнавчої освіти на Волині... – Луцьк, 2014. – С. 342.

⁹ Посвідчення про висвяту архімандрита Анатолія (Дублянського) на єпископа. ВКМ. – Інв.№КДФ-17133. Див. додатки.

ному світі цінності рідної Церкви. Не забував він і про церковне життя своєї Батьківщини – України. Після проголошення Акту про незалежність України, постала необхідність в утворенні своєї, незалежної від Московського Патріархату, Української Православної Церкви. Тому владика схвалював ідею, що в незалежній Україні повинна бути своя, незалежна Церква:

«Україні конче необхідна національна Православна Церква зі своїм власним патріархом. Ми не проти Московської патріархії тільки на тій підставі, що вона московська. Але ми проти, що вона є не тільки церквою, а й політичним інструментом російського імперіалізму... Канонічним є те, що відповідає правді й життю. А правді й життю відповідає те, що Україна є незалежною державою і має право на незалежну від жодних інших патріархатів свою Українську Православну Церкву»¹⁰.

Владика Анатолій у своєму останньому інтерв'ю, яке дав кореспонденту В. Карпенку з газети «Вечірній Київ», звертався з таким проханням:

«Вважаю за необхідне мати право закликати до єднання православних українців в одній, незалежній від Московської патріархії Українській Православній Церкві, до чого вони повинні йти через толерантне ставлення одні до других і спільний діалог. Апостольське 34-те правило каже: "Єпископом кожного народу належить знати першого між ними і визнавати його як главу", а ряд інших канонів Православної Церкви говорить, що адміністративний поділ між церквами має відбуватися згідно з поділом державним. А що він збігається із національним, то особливо в ХІХ ст. постав чи відновив свою діяльність ряд таких автокефальних православних церков, як Елладська, Сербська, Болгарська, Румунська... Закликаю твердо і непохитно стояти на ґрунті оборони незалежності державної України, незважаючи на політичні, партійні погляди, віровизнання, національність. Непохитно вірити, що теперішній перехідний час з його труднощами мине, а здійснена тепер державна самостійність

¹⁰ Соловей Т. Незалежність – найдорожчий скарб. [Електронний ресурс].

нашої Батьківщини – це уреальнення того ідеалу, за який проливали кров попередні покоління українців. Тому цю самостійність треба берегти як найдорожчий скарб»¹¹.

Багато уваги владика Анатолій приділяв становленню Київського Патріархату в Україні. Це ми бачимо в листуванні його з митрополитом Яковом. Він вважав, що основна сила незалежної Української Православної Церкви є в єдності на чолі з патріархом Володимиром (Романюком) та його заступником митрополитом Філаретом (Денисенком) з більшістю єпископів, ченців і мирян, з Академією та семінаріями. У 1995 році владика Анатолія в Німеччині відвідав сам патріарх Володимир (Романюк) разом з делегацією із Києва. У ході зустрічі архієреї спілкувалися на актуальні церковні теми. Крім цього, митрополит Анатолій (Дублянський) вів переписку з архієреями Волинської єпархії Київського Патріархату: єпископом Серафимом (Верзуном, †7.04.2012), митрополитом Іоаном (Боднарчуком, †9.11.1994), митрополитом Яковом (Панчуком, †16.03.2004)¹², ректорами Київської, Львівської та Волинської семінарій. Остання отримала в дарунок від владики його бібліотеку – 394 книги, які нині зберігаються в бібліотеці Волинської православної богословської академії в іменному фонді №6 «митрополита Анатолія Дублянського».

Митрополит Анатолій (Дублянський) до кінця свого життя вболівав за долю рідної Української Церкви, у міру своїх сил робив усе для того, щоб вона була незалежною та визнаною в колі інших Православних Церков світу.

Список джерел і літератури:

1. Воронин О. Історичний шлях УАПЦ. – США, 1992. – 136 с.
2. Глинін А. Читкість проповідування // Українські вісті. – 27 грудня 1992, №50 (3028). – С. 5.
3. Лазебник С. Зарубіжні українці. – Київ, 1991. – 252 с.

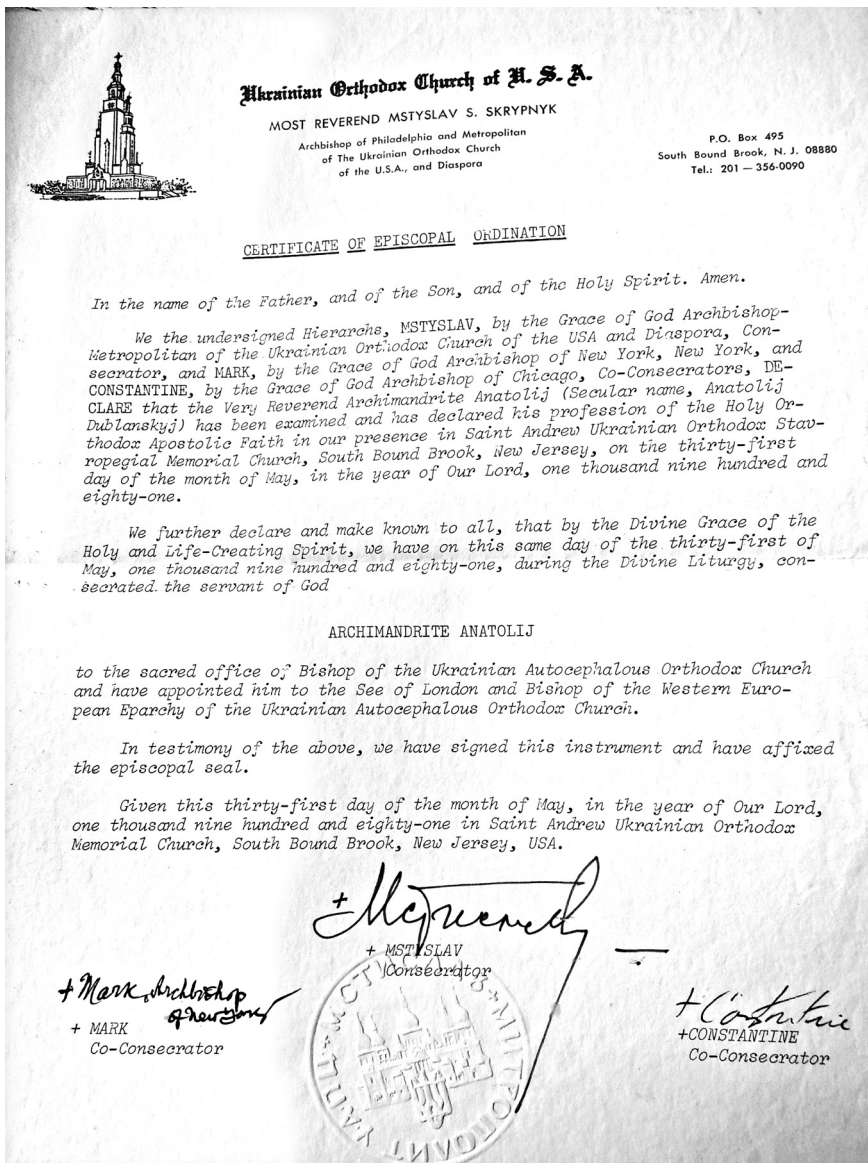
¹¹ Соловей Т. Незалежність – найдорожчий скарб. Електронний ресурс.

¹² Цап М., прот. Митрополит Анатолій (Дублянський) – великий меценат Волинської духовної семінарії. Православна Церква в сучасному суспільстві: проблеми та перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (03.06.2014). – Луцьк, Видавництво Волинської православної богословської академії ΕΙΚΩΝ, 2014 – С. 220.

4. Лист архієпископа Никанора до Анатолія Дублянського. – ВКМ. – Інв. №КДФ-15732; Інв. №КДФ-17151.
5. Силук О. Видавнича діяльність та основні публікації Анатолія Дублянського на еміграції. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Розвиток краєзнавства і краєзнавчої освіти на Волині. Науковий збірник. Випуск 52. Матеріали Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 25-річчю з часу ство-

>>

Посвідчення про висвяту архимандрита Анатолія (Дублянського) на єпископа. ВКМ. – Інв. №КДФ-17133.

- рення Волинської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, 20 листопада 2014 року, м. Луцьк. Упоряд. Г. Бондаренко, А. Силук. – Луцьк, 2014. – С.338-346.
6. Слово після вручення жезла // Рідна Церква. – 1981. – Ч.127-128. – С.10.
 7. Соловей Т. Незалежність – найдорожчий скарб. *Електронний ресурс*. – [Режим доступу]: <http://www.svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=4856>
 8. Фульмес В. Митрополит Анатолій (Дублянський) – видатний ієрарх УАПЦ. Волинський музей, історія і сучасність. Науковий збірник. Випуск 5. Матеріали V Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 24-й річниці Незалежності України та 85-й річниці створення Волинського краєзнавчого музею, м. Луцьк, 16 травня 2014 року. Упоряд. А. Силук. – Луцьк, 2014. – С. 261-264.
 9. Хіротонія єпископа Анатолія // Рідна Церква. – 1981. – Ч.127-128. – С.9.
 10. Цап М., *прот.* Митрополит Анатолій (Дублянський) – великий меценат Волинської духовної семінарії. Православна Церква в сучасному суспільстві: проблеми та перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (03.06.2014). – Луцьк, Видавництво Волинської православної богословської академії ЕІКОН, 2014 – С.215-224.
 11. Шляхи до мого життя. – ВКМ. – Інв.№ДМ-33727.